

KARMEN MEDICA¹

Percepcije tradicionalnega in avtentičnega

Za izraza avtentičnost² in tradicionalnost lahko rečemo, da nista statična pojma, ampak fleksibilna koncepta, saj ju neprestano ustvarjajo tako posamezniki kot družbene skupine, tako države kot lokalne sile v različnih zgodovinskih obdobjih in okoliščinah. Kaj je opredeljeno kot 'avtentično', je nedvomno odvisno od tega, kdo o konceptu govori, kako ga opredeljuje in kako ustvarja. Avtentičnost se lahko ustvari tudi z esencijalizmom in eksotizacijo – s pripisovanjem lastnosti, pokroviteljstvom, s kontrolirano izkušnjo drugačnosti, povezovanjem z naravo. Redefiniranje in lociranje avtentičnega in tradicionalnega je lastnost sodobnega sveta. Od 80. let prejšnjega stoletja naprej sledimo svojevrstni oživitvi tradicionalnega in avtentičnega v kontekstu kulturne dediščine, trajnostnega turističnega razvoja, prav tako pa v teoretičnih debatah.

Definirati nekaj kot avtentično samo z določanjem, ali neka tradicija prehaja iz generacije v generacijo nedotaknjena in nespremenjena, pomeni spregledati dejstvo, da so tradicije tu zato, da služijo

¹ Dr. Karmen Medica je predavateljica na *Institutum Studiorum Humanitatis*, Fakulteti za podiplomski humanistični študij v Ljubljani in predavateljica na Fakulteti za humanistične študije v Kopru ter raziskovalka na Znanstveno-raziskovalnem središču PU. E-naslov: karmen.medica@zrs.upr.si.

² Temo avtentičnosti in tradicionalnosti s teoretičnega in empiričnega vidika sem raziskovala in analizirala ob delu pri raziskovalnem projektu na Fakulteti za humanistične študije Koper v okviru mednarodnega projekta: HERITAGE LIFE – Živa, oživljena, doživeta kulturna dediščina (nosilec: Aleksander Panjek). Tema je tudi del mojih predavanj na Oddelku za antropologijo iste fakultete (op. K. M.).

ljudem, in ne obratno. Tradicije se definirajo v sedanjosti in tolmačijo glede na ideološke zahteve trenutnega življenja. Izumljanje, prilagajanje ali ustvarjanje tradicij niso posledice modernosti, temveč nujen pogoj za konstrukcijo ljudskih kultur.

Tradicionalnost

Tradicija je (iz lat. *trodare* – ‘dati naprej’, *traditio* – predati) prenos **načina dela, obnašanja, prepričanj, verovanj, običajev** na mlajše **generacije**. Predvsem se nanaša na socialno delovanje in institucije neke kulture, ki so v neki družbi že vrsto let prisotne in naj bi zato vsebovale notranjo, dodatno vrednost za to kulturo.³ Prenašajo se načini dela in **obnašanja**, ki v nasprotju z instinktom niso prirojeni. S poudarkom na kontinuiteti se tradicionalnost pojmuje kot utelešenje avtentičnega načina življenja.

Boissevain⁴ v delu *Revitalizing European Rituals* meni, da so številni raziskovalci v 60. in 70. letih napovedovali, da se bo zaradi sekularizacije, racionalizacije produkcije, mobilnosti, množičnih medijev in alternativnih virov zabave zmanjšalo število javnih ritualnih praks in praznikov. Iz tega razloga revitalizacija praznikov za stroko ni bila zanimiva ne glede na to, da se je njihovo število od 70. let povečevalo.

Ljudje znotraj ene kulture niso homogeni in si ne delijo vseh kulturnih elementov v enaki meri, zato jih tudi ne sprejemajo in razumejo enako. Vsako skupnost je zato treba dojemati kot kompleksen proces stabilnosti in sprememb ter hkrati upoštevati spremembe, ki jih prinaša čas. Ko govorimo o vprašanih religije, družbene organiziranosti, države, sorodstvenih vezi in družbenih praks, lahko izraz tradicija postane močno sporen. Različne družbene ‘tradicionalne’ tvorbe niso statične in so lahko rezultat kolonizacijskih pro-

³ Onlie Etymology Dictionary (2008): *tradicija, tradicionalno*.

⁴ Boissevain, 1992, 2.

cesov, migracij prebivalstva, odnosov z državnimi politikami itd. Vprašanje torej ni, ali in kako posamezne kulture v času izgublajo svojo izvirnost, tradicionalnost, avtentičnost, ampak kako se tovrstni elementi sprejemajo, interpretirajo in prilagajajo družbenim spremembam, ki so vendarle neizogibne. Kar bo opredeljeno in sprejeto kot tradicionalno in avtentično, je pogosto stvar notranjih polemik in boja za hegemonijo v družbi.

Avtentičnost

*Avtentičnost je refleksiven pojem; njegova narava je, da je varljiv glede na svojo naravo.*⁵

Avtentičnost praviloma dojemamo kot utelešenje tradicionalnega načina življenja, takšnega, ki vključuje socialno delovanje v neki kulturi in ima za njo notranjo vrednost, tako materialno kot tudi duhovno. Primarno naj bi pomenila neponarejenost, izvirnost, pristnost.⁶ Narava avtentičnosti je vendarle paradoksalna, lahko se interpretira kot esenca ali pa se pokaže kot dinamična lastnost, odprta za subjektivne interpretacije.

Bistvena vprašanja pri tem so:

- Kako percipiramo in prezentiramo avtentičnost?
- Kdo in s kakšnim namenom oblikuje predstave o avtentičnosti?
- Kakšna je avtentičnost 'od znotraj' za lokalne skupnosti?
- Kakšna je avtentičnost 'od zunaj' za zunanjega akterja?
- Kako in zakaj se avtentičnost povezuje s tradicijo in živo kulturno dediščino?

⁵ Dahlhaus, v Bendix, 1997, 2.

⁶ Online Etymology Dictionary (2008): *avtentičnost*.

Kaj pomeni avtentično?

Z dvoumnimi opredelitvami samega pojma se srečujemo tudi v različnih virih. Avtentičnost je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika definirana takole:

avténtičnost -i ž (é) lastnost, značilnost avtentičnega; pristnost, verodostojnost: dokazal je avtentičnost pisma; avtentičnost besedila; zgodovinska avtentičnost drame / avtentičnost prevoda.⁷

Etimološko gledano beseda izvira iz grške besede *authentēs*, kar pomeni avtor, mojster, tisti, ki je nekaj naredil.⁸

V vsakem slovarju lahko preberemo, da avtentičnost označuje kvaliteto oz. kakovost, sklicevanje na naravo kot nosilko pristnega, izvirnega, nekontaminiranega. Pomeni biti zvest originalu, izvoru, zavezi, predvsem z namenom biti original, ne kopija. Vendarle je v definicijah tudi veliko nejasnega, nezadostnega, odprtega. V Cambridgeevem slovarju⁹ npr. najdemo interpretacijo, da je avtentično in resnično tisto, za kar ljudje pravijo, da je resnično in realno. Vendarle je modernost s sabo prinesla transformacije družb, propad fevdalizma, nastanek meščanske družbe, pojav nacionalnih držav itd. Znotraj teh sprememb se je pojavil diskurz avtentičnosti kot najbolj zaželenega in naravnega stanja bivanja. Pojavilo se je prepričanje, da so družbe pokvarjene in ujete v past civilizacije ter da morajo najti pot nazaj v izvorno, zdravo avtentično stanje. Avtentično ni nujno nekaj, kar je realno, točno ali pravilno, pogosto konotira nepotvorjeno izkušnjo, blizu tisti, ko je svet bil še 'nepokvarjen in v povojih', nemoderniziran in tehnološko nesproduciran.

⁷ URL: <http://a.abecednik.com/avtentcnost.html>.

⁸ URL: <http://www.etymonline.com>.

⁹ URL: <http://dictionary.cambridge.org>.

Ameriško-kitajski sociolog Ning Wang¹⁰ podaja tri pristope pri definiranju avtentičnosti. Prvi, objektivni pristop lahko apliciramo tedaj, ko želimo potrditi dejstva, recimo pri arheoloških najdbah ali za kakšno muzejsko razstavo. Drugi pristop opredeli kot konstruktivno avtentičnost. Ta se definira v pogajanjih in merjenju moči med različnimi silami v družbi. Tretja je eksistencialna avtentičnost kot izkušnja pristnosti, ki jo posameznik doživi na individualnem nivoju. Slednja je najbližja definiciji iz Cambridgeevega slovarja, kjer se navaja, da je avtentično tisto, kar ljudje opredelijo kot avtentično.¹¹

Erik Cohen¹² meni, da avtentičnost nastaja in se oblikuje sproti, kar bi lahko imenovali proces "nastajanja avtentičnosti" (*mergent authenticity*), kar poveže s sprotnim nastajanjem in nestalnostjo identitete. Avtentičnost podobno kot identiteta torej ni fiksna.

Charles Taylor¹³ v svojih opredelitvah sodobne percepcije avtentičnosti te ne aplicira samo na posameznika, ki živi med drugimi ljudmi, temveč na skupino posameznikov, ki so nosilci neke kulture in živijo z drugimi kulturami. "Obstaja poseben način, kako biti človek, in ta način je samo moj. Usojeno mi je, da živim svoje življenje v skladu s tem zase značilnim načinom in ne kot kopija življenja koga drugega," meni Taylor.¹⁴

S pojavom kulture avtentičnosti si je človek primoran identiteto vzpostaviti sam. Če ideal avtentičnosti razumemo narobe, se zdi, da ima svobodno možnost izbire pri tej konstrukciji. Moralni ideal avtentičnosti, ki je prisoten v sodobnem svetu, je zelo močan in poudarja pomen človekovega stika s samim seboj, s svojo notranjo naravo, ki je lahko ogrožena, ko človek izgubi sposobnost, da zna

¹⁰ Več o tem: Meethan, 2001, 93-94.

¹¹ Prav tam.

¹² Cohen, 1998.

¹³ Taylor, 1991.

¹⁴ Prav tam.

prisluhniti svoji notranjosti. Stik s samim seboj je pomemben, če pri tem upoštevamo načelo izviranosti, vsak notranji glas pove nekaj enkratnega. Zunaj sebe človek ne more najti nikakršnega modela, po katerem bi lahko živel.¹⁵

Ljudje ustvarjajo kulture oz. kot pravi arabski pregovor: Človek je podobnejši svojemu času kot svojim očetom.¹⁶ Drugače povedano, dogodek ni, kar se zgodi, temveč to, kar je povedano. Ravno tako je mogoče ustvariti tudi avtentičnost in tradicionalnost, in sicer s pravilno zamišljeno, koncipirano in usmerjeno naracijo. Lahko trdimo, da je vse preteklo moralo nastati v neki družbi, za potrebe neke družbe, v nekem zgodovinskem času. To pa vseeno ne pomeni, da nekoč ni bilo izumljeno. Kot v svoji knjigi *The Invention of Tradition* pokažeta Eric Hobsbawm in Terence Ranger,¹⁷ nacija ali zgodovina nista tisto, kar je bilo ohranjeno v ljudstvu, temveč tisto, kar je bilo izbrano, napisano, popularizirano in institucionalizirano od tistih, ki jim je za to nalogo bila dodeljena posebna funkcija. Tradicije tako kot tudi kulture ne obstajajo pred kontaktom, temveč se vzdržujejo z njim. Katere prakse in kulturne značilnosti se bodo ohranile, je odvisno tudi od procesov diferenciacij in menjav.

Sklenemo lahko, da je definiranje in lociranje avtentičnega in tradicionalnega lastnost sodobnosti. Same definicije se spreminjajo kontekstualno, pa tudi raziskovalci tovrstne tematike so v procesu nenehnih redefiniranj 'avtentičnih' kultur in 'tradicionalnih' vrednot. Eno in drugo opredeljuje in locira vse tisto, kar je v nekem lokalnem kontekstu neponarejeno, bistveno, izvorno, pristno, pravo in je vendarle razumljeno predvsem kot dinamična in razvijajoča se značilnost.

¹⁵ Prav tam.

¹⁶ Smith, 2001, 117.

¹⁷ Hobsbawm E., Terence R., 1989

Kot pravi Radcliffe-Brown, se izvori običajev, pa tudi besed izgubijo v prazgodovini in se ne dajo obuditi. Pomeni pa ostanejo in delujejo tudi v sodobnih družbah.

Avtentično in tradicionalno v teoriji – kot so že poudarjali eksistencialisti – ne more biti doseženo s ponavljanjem dejanj ali zvestobo neki miselnosti, ampak sorazmerno s konstantnostjo kulturnih in družbenih sprememb. Narava enega in drugega je paradoksalna, zato je za ustrezno argumentiranje potrebno apliciranje ustreznih prijemov na konkretnem dogodku, času in prostoru.

Bibliografija

RADCLIFFE-BROWN, A. (1994): *Struktura in funkcija v primitivni družbi*, Studia Humanitatis, Ljubljana.

BENDIX, R. (1997): *In Search of Authenticity: The Formation of Folklore Studies*, University of Wisconsin Press, Madison.

BOISSEVAIN, J. (1992): *Revitalizing European Rituals*. Routledge London, New York.

COHEN, E. (1998): *Authenticity and Commoditization in Tourism*, *Annals of Tourism Research*, 15, 371–386.

HOBBSAWM, E., TERENCE, R. (1989): *The Invention of Tradition*, Cambridge University Press, Cambridge.

MEETHAN, K. (2001): *Tourism in Global Society: Place, Culture, Consumption*, Palgarve, Basingstoke.

TAYLOR, CH. (1991): *The Ethics of Authenticity*, Harvard University Press, Cambridge (Mass.), London.

Elektronski viri

Online Etymology Dictionary (2008): *avtentičnost*.

Online Etymology Dictionary (2008): *tradicija, tradicionalno*.

URL: <http://a.abecednik.com/avtenticnost.html>

URL: <http://dictionary.cambridge.org>

URL: <http://www.etymonline.com/> (5. 2. 2008)